

Edasi

EKP Tartu Linnakomitee, EKP Tartu Rajoonikomitee, Tartu Linna Tööraha Saadikute Nõukogu ja Tartu Rajooni Tööraha Saadikute Nõukogu häälekandja

Nr. 17 (5482)

Laupäeval, 20. jaanuaril 1968

XXI aastakäik

Vastaja — haridusminister

F. EISEN

Enamik kooliprobleeme seostub praegusajal taotlusega jõuda üldisele keskharidusele. Opetajaskonnale on need ehk tunda-teada, meie toimetuse inimesed aga palusid asjaga kurssi saamise nimel endale külla vabariigi haridusministri FERDINAND EISENI. Möödunud nädalal, kui minister oli rääkinud Tartu linna õpetajatega nõupidamisel ülikooli aulas ja kuulanud nende hulgalisi arvamus-ettepanekuid uue keskkoolimääruse projekti kohta, leidis ta aega ka «Edasi» juurde tunniks sisse astuda.

Missuguseid teid sillutatakse üldisele keskharidusele, millised on seejuures raskused ning vaidlused?

Ettevalmistustest on üks aeganõudvamaid keskkhariduse sisu ja mahu ülevaatamine, mõnevõrra teisiti korraldamine. Programmi koostamine, vastavate õpikute tegemine laabub. Kontsentriilise ainekäsitlese asemele püütakse sisse viia lineaarne kursus. See tähendab — võimalikult vältida ühe aine-õigu kahe- või kolmekordset käsitlemist kooliaastate vältel, n.-ö. madalamal ja kõrgemal tasemel. Kui haridus piirdus kaheksa klassiga, oli see paratamatu (näit. ajaloo, ühiskonnaõpetuses jm.). Rangelt kontsentristri muidugi vältida ei saa, teatud osade, probleemide juurde tuleb vanemates klassides paratamatult tagasi pöörduda.

Teine põhimõte — õppeained tänapäeva teaduse saavutustele lähemale. Murtakse piike, kui lähedale. Eriti matemaatikas. Silmas pidada tuleb ju ikkagi üldist keskkharidust.

Visalt läbimurtav tõke sellel teel on õppeedukus: 8% õpilastest jääb meie vabariigis igal aastal istuma.

Muidugi me ei püstita ülevabariigilise sajaprotsendilise õppeedukuse loosungit, kuid praegu on õppeedukus vabariigis (kõigile vabandustele vaatamata) ikkagi lubamatult madal.

Räägitakse, et muuhulgas esineb ranguse või nõudlikkuse erinevus ka. Aga kui ranged, kui nõudlikud me siis ise kõik olemegi?

Vabariigi haridusministeerium hakkas ülevaate saamiseks kasutama süstemaatilisi kontrolltoide samaaegselt ühes õppeaines paljudes koolides. Kõigepealt ilmnes õpilaste teadmistes suur ebahütlus. On koole, kus sama töö hinded tulevad head, rahuldavad, ja teisi, kus väga kehvad. Ja mitte üksnes koolides, vaid ka klasside suur erinevus, või erinevus ühes klassis eri õppeainetes. Asi ei ole siin ju õpilaskonna «halvas või heas

kokkusattumises», nagu mõnikord püütakse seda seletada, vaid tõsiselt hoopis mülleski muus. Ei saa vastu vatelda, et — suuresti õpetamises.

Kustpeale häda alguse saab? Uurime.

Tartu, Võru ja Põlva rajoonis kontrollis ministeerium tööd algklassides. Inspekteerimise, samuti uurijate tähelepanekud kinnitavad, et kui õpilane algklassides istub, teeb ta seda üldreeglina veel V, VI või VII klassis. Siin etendavad suurt osa nähtavasti ka psühholoogilised faktorid: kaob huvi, tahtmine; saab ebameeldivaks mõni õppeaine, mõni õpetaja, kool. Ainult range nõudmine, halb hinne, karistus ei ole selles eas peamine abinõu, pole sisuliselt alati pedagoogiline. Idanevad eelarvamused, pinged, hirm, sünnivad algul varjatud konfliktid. Hiljem areneb sageli käegalöömine, vastutustundetuse. Üleliidulises pedagoogilises kirjanduses avaldatakse arvamust, et 60% istumajäämistest võib kanda taoliste juhtumite arvele. Me ei ole seda oma vabariigi uurimustega veel kinnitada jõudnud. Kuid suur osa tõtt näib siin peituvat.

Me ei tee protsendist ebajumalat. Palja protsendi pärast pole keegi «pähe saanud». Igal juhtumil on ju võimalik koolis suurema vaevata kontrollida, millistel teadmistel õpilasele pandud hinded baseeruvad. Kui näiteks üks kolmandik kooli õpilastest istuma jääb, on see haridusorganitele signaaliks, et seda klassi, kooli tuleb põhjalikult uurida. Ja muidugi — või-

malikult varem, juba ohu puhul. Muidugi on suur osa ka kodul. Kuid kodud on teine probleem.

Me ei tõuka kedagi sellele teele, et lapsi nõrkade teadmistega lihtsalt üle viia. Suurema individuaalse lähenemisega ja abistamisega saaks aga mõndagi teha. Väärtuslik on Tartu pedagoogide algatus — õpilasi, kellel on raskusi teatud ainetes, algklassides ette aidata (Hakati propageerima kadunud Erik Jaanvärgi eestvõtmisel.)

Õppeedukus on eeloleva vabariigi õpetajate kongressi üheks põhiprobleemiks.

Praegu valmistume üle mineva kolmeklassilise algõpetusele. Kasutusel on katseõpikuid mis raskusastet teatud määral suurendavad.

Üks suuremaid ülesandeid on haridusministeeriumil muidugi õpetajate õpetamine. Et ükski neist ei läheks uute programmide ning uute õpikute järgi õpetama ilma sellekohaste kursusteta. 6—7 aasta jooksul peavad kõik täiendust saama. Eelkõige — iga õpetaja peab ise hoolt tundma, end ise täiendama. Kõrgemad koolid, kes pedagooge koolitavad, peaksid juba praegu koolide uusi programme arvestama.

Üleminek üldisele keskkharidusele nõuab oma osa muidugi ka koolisüsteemilt. 1958 aastal loodi maakeskkoole küllaltki kerge käel. Osa neist tuli hiljem kaheksaklassilisteks muuta. Nüüd püütakse mõnede juurdeasutamise paremini läbi mõelda. võttes arvesse tööstuslike ja põllumajanduslike ettevõtete perspektiivset pagutust ja arengut. Otstarbekam on (mitte ainult majanduslikult, vaid ka õpetuskasvatuse seisukohalt), et väikesed koolid oma liitklassidega võimalikult kaoksid. Püüame ära hoida ka maaoõpilaste liiga suurt koondumist linnadesse (linnalähedaste keskkoolidega). Juba nüüd suudame keskkooli vastu võtta kõik õpihimulised. Keskkooliklassides püsib praegu isegi alatäituvus.

Kas üldine keskkharidus ka õpetamise diferentseerimisse muutusi toob?

Me ei saa eitada, et õpilaste sünnipärad eeldused on mõneti erinevad. Ja vastavalt sellele ei ole õige võtta neilt kõiki võimalusi õppida vastavalt oma kalduvustele ja huvialadele. Keskkool eriti peab üldise keskkhariduse tingimustes pakuma sellist võimalust. Selleks on, esiteks, eri klassid, kus õpitakse suurema tundide arvu ning spetsiaalprogrammi alusel füüsikat, matemaatikat, keemiat, võõrkeelt, kirjandust, muusikat jm. Selline diferentseerimine põhineb ühtsel keskkhariduse miinimumil. Süvendatud kursus teatud aines ei vähenda praegusel juhul nõudmisi teistes; ei piira teiste õppeainete programmi ega tunde, vaid pakub ühes aines andekamatele ainult lisakoormust (millega need on suutelised hästi toime tulema). Teiseks võimaluseks on fakultatiivsed tunnid, mis algavad 7. klassist.

(Järg 2. lk.)

Vastaja — haridusminister

F. EISEN

(Algus 1. lk.)

Kui kaugelt võib diferentseerimisega minna? Mõnest liidu vabariigist on olnud kuulda arvamus, nagu võiks praegyskujuline diferentseeriminegi juha ühtsuskooli põhimõtet rikuda. Me ei arva nii. Selline diferentseerimine (ja isegi mõistlik furkatsioon, mida praegu kull pole ette näha) ei oleks vastuolus meie koolisüsteemi ühtsuse põhimõttega. Ta teeb küll pole ette näha) ei oleks se pänduramaks ja elulisemaks.

Praegu seisab meie ees diferentseeritud klassidega koolide võrgu korrastamine, nende profiile teatud laiendamine. Idee on oma headust kinnitanud, va- ja parandada ainult tema rakendamist. Ei maksaks ainult arvata, et kui koolil pole diferentseeritud klasse, siis käib see tema au pihta.

Mida arvate töö teaduslikust organiseerimisest koolides?

Töö teaduslik organiseerimine peaks tähendama kõigepealt ajavõitu ja eeskätt kvalifitseeritud

pedagoogilise kaadri tööaja ratsionaalset kasutamist. TTO tunnus pole kaugeltki ainuüksi perfokaart, mis praegu sageli mõnest vanast moodusest rohkem aega ja vaeva nõuab. Töö teaduslik organiseerimine pole ka veel sassiläänud töövahekor- dade ning paberliku asjaajamise elementaarseim korrastamine. Esialgu on töö selles suunas veel partisanlik. Haridusministeeriumi perspektiivses tööplaanis on ette nähtud ka selle küsimuse uurimine (koos meie mõlema instituudiga). Ka NSV Liidu Pedagoogika Akadeemia on lubanud selle probleemi käsile võtta. Kõlavat nimetust võiks esialgu praktika kohta tagasihoidlikumalt tarvitada.

Kuivõrd võib meie vabariik osa uute õpikute koostamisest vastavalt uutele programmidele?

Osa õpikutest tuleb muidugi tõlkimise kaudu. Need on üleliidulised, vastavalt ka üleliidulistele programmidele. Ei oleks õige tõlkida kõike, näiteks bioloogia, geograafia, zooloogia ja ajaloo algkursust, mis sisaldab iseloomulikke meie vabariigi looduslikele, majanduslikele ja ajaloolistele tingimustele. Originaalõpikute koostamine ja Liidu ministeeriumis kinnitamine võtab mudugi aega ja on väga vastutusrikas töö. Heakskiitmist on leidnud meie matemaatika-õpikud (autorid Lints, Prints jt.).

Peale selle, et õpik peab arvestama vabariigi eripära ning tooma ainekäsitlese õpilasele lähemale, hoiab õpikute koostamine vabariigis ärgsana ka meie pedagoogilise mõtte Kaasnevad ju teadlaste, metoodikute ja õpetajate kooskäimised, mõttevahetused, vaidlused. Üldreeglina kuuluvad meil iga õpiku juurde ka vastavad töörihikud.

Kuidas on lood koolikohustuse täitmisega?

Kui küsida, kas kõik koolikohustuslikud lapsed koolis käivad, siis on asi enam-vähem korras. Aga kui rõtta sisuliselt, siis keskmiselt pisut üle veerandi I klassi astunudest meie vabariigis VIII klassi päevases koolis ei lõpetata. See on suur puudujääk! Osa neist lõpetab hiljem õhtukooli.

Kas ei saaks ka õpetajatele palka maksta töö kvaliteedi järgi?

Mille alusel kvaliteeti arvestada? Hinnete alusel? Kontrolltööde järgi? Aga neis mõlemis ja ka muudes asjaoludes, on muutlikkust, juhuslikkust. Siin on palju «aga»-sid. Otsitakse ratsionaalseid teid.

Mida arvate klasside suuruse ja õppeadukuse omavahelistest suhetest?

Klasside suurus muidugi õpetamise tulemustele mõjub kuid mitte alati ei ole see otsustav. Maakoolides on küllalt 12—20 õpilasega klasse, aga õpilaste teadmised tihti halvemad kui mõnedes suuremates. Uue mää- ruse järgi seatakse õpilasarvu maksimumiks I—VIII klassis 40, IX—XI kl. aga 35. Tulevikus

muidugi püütakse neid arve vähendada.

Kuuldavasti pakub uue keskkoolimääruse projekt «kergendusi» puudulikele edasijõud- jatele?

Uues kooli põhimääruse projektis nähakse ette, et klassist klassi üleminek on võimalik kahe «kahega» juhul, kui õppe- nõukogu leiab, et õpilane on võimeline neid puudujääke tasa tegema. Seda tuleks iga juhul põhjalikult kaaluda ja iga juhtumit individualiseeritult võtta.

Lastevanemad ja õpetajad kaebavad koolielu segavate ürituste peale...?

Jah. Ka seda sätestab teoksil olev kooli põhimäärus. EKP Keskkomitees peeti möödunud aasta sees nõupidamine mitmesuguste organisatsioonide esindajatega. Leppisime kokku, et väljaspool koordineeritud plaane mingite ettevõtmistega koolitööd segada ei tohi. Haridusosakondade kaasabil tuleb sellest kinni pidada. Üritusi on niigi palju. Õppe- ja kasvatustöö keskpunkt on aga tund, kus nii õpetaja kui ka iga õpilane alati kohal peab olema.

E. ZIMMER